

2016-05-10

FÖRSVAR OCH SÄKERHET

Rapport från havsplaneringens tematiska
arbete från oktober 2015 till mars 2016

Innehåll

Bakgrund.....	3
Sammanfattning.....	3
Arbetsgruppen	4
Deltagare	4
Mötestillfällen	4
Arbetssätt	4
Avgränsning.....	5
Resultat	5
Kompletteringar till Havsplanering – Nuläge 2014.....	5
Målsättningar relaterade till temat	6
Samhällsmål / sektormål	6
Planeringsmål	6
Trender.....	7
Intresset år 2035.....	7
Intresset år 2050.....	8
Skillnader mellan planområdena.....	8
Det internationella perspektivet	8
Kompletterande underlag	8
Befintligt underlag som lyfts fram	8
Nytt underlag som har tagits fram av arbetsgruppen.....	10
Behov av nytt underlag	10
Sektorn och andra aktiviteter/användningar	11
Samexistens	11
Konkurrerande intressen.....	12
Intressekonflikter.....	12
Förslag på generella lösningar	12
Övrigt att uppmärksamma	13
Rekommendationer för planeringsarbetet.....	13
Karta.....	14

Bakgrund

Havs- och vattenmyndigheten ska ta fram förslag till tre havsplaner. Havsplaneringen ska vara tvärsektoriell och ha ett helhetsperspektiv. Ett steg på vägen är att fördjupa kunskapen om olika sektorer.

Experter från centrala myndigheter och kustlänsstyrelser har därför arbetat i sex tematiska arbetsgrupper för att samlat kunna diskutera sektorperspektiv och arbeta fram planeringsunderlag. De sex arbetsgrupperna har varit energi, sjöfart, fiske, naturskydd, regional tillväxt samt försvar och säkerhet. I gruppen för regional tillväxt har några kommuner och regionala organ som representerar olika förutsättningar och olika landsdelar deltagit. Sektorperspektiven behöver utvecklas vidare och det behöver vi hjälp med av övriga intressenter som branschorganisationer med flera.

Grupperna har i första hand arbetat utifrån ett nationellt perspektiv, men har också tittat på de tre olika havsplanernas specifika förutsättningar.

Denna rapport redovisar resultatet av arbetet i gruppen **Försvar & säkerhet**.

Sammanfattning

De viktigaste slutsatserna från gruppens arbete att beakta under planeringsprocessen är följande:

Framtidsbild

- Det försvarspolitiska läget har förändrats och även läget för civilt försvar, vilket innebär att handlingsfriheten är viktig.
- Utvecklingen går mot rörliga tekniska anläggningar, vilket innebär att det blir svårare att förutse var försvarsverksamheten kan störas.
- Tekniken blir mer störningskänslig och störning från fasta installationer i havet bedöms öka.

Försvar och säkerhet och andra intressen

- Många intressen kan samexistera med försvars- och säkerhetsintresset, såsom sjöfart, fiske och friluftsliv.
- Konkurrerande intresse är framför allt energiutvinning på grund av fasta installationer. Energiintresset konkurrerar om utrymme och medför teknikstörning.
- En viktig fråga är att hålla farleder fria, både huvudfarleder och alternativa farleder.

Rekommendationer för planeringsarbetet

- En tvärsektoriell diskussion om civila försvars- och säkerhetsaspekter behövs under planeringsarbetet.
- Restriktivitet behövs vid utpekande av områden för fasta anläggningar i havet.
- Tidig avstämning och löpande dialog behövs på grund av försvarssekretessen.

Arbetsgruppen

Deltagare

Eva Rosenhall – gruppleddare HaV (möte 1,2,3,4)
 Joacim Johannesson – projektledare HaV (möte 1,2,3,4)
 Daniel Mattsson – GIS HaV (möte 1,2,4)
 Camilla Bramer – Försvarmakten (möte 1,2,3)
 Jan Lundberg – Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB (möte 4)
 Malin Berglind – Länsstyrelsen Uppsala (möte 2,3)
 Martin Åkesson – Länsstyrelsen Halland (möte 2,4)
 Marianne Örnbom – Länsstyrelsen Blekinge (möte 1,2,3,4)

Medverkan

Åsa Blomster – Länsstyrelsen Uppsala (ersättare möte 4)
 Markus Klingberg – Länsstyrelsen Västra Götaland (möte 2, 4)
 Annika Thörneby – WSP (möte 2)
 Sofia Sjölund Henriksson – WSP (möte 3, 4)

Mötestillfällen

Tematiska arbetsgruppsmöten har genomförts enligt följande:

Möte 1: 8 oktober 2015 vid uppstartskonferens, Göteborg
 Möte 2: 19 november 2015 vid Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg
 Möte 3: 26 januari 2016 vid Försvarmakten, Stockholm
 Möte 4: 3 mars 2016 vid Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg

Arbetssätt

Via i förväg utsänd agenda har mötena letts av Eva Rosenhall och Joacim Johannesson på Havs- och vattenmyndigheten, HaV.

Under uppstartsmötet presenterades den kommande arbetsprocessen med de tematiska arbetsgrupperna, upplägg, innehåll och tidplan. Möte två fokuserade på arbetsgruppens övergripande frågeställningar och avgränsningar, nulägesbild (inklusive Försvarmaktens utpekade riksintressen), framtidstrender och målsättningar. Då ett antal frågeställningar lyftes till Försvarmakten sattes ett extra möte in för att kunna behandla dessa. Möte tre innehöll, förutom redovisning av de frågor som ställts till Försvarmakten, även genomgång kring målsättningar, intressekonflikter, internationellt perspektiv och planeringsunderlag. Vid möte fyra gjordes en kartgenomgång av överlappande intressen utifrån försvarsperspektivet, för Västerhavet, Östersjön och Bottniska viken. Diskussionen dokumenterades i en GIS-fil och en Excel-fil, liksom i övriga arbetsgrupper.

Alla deltagare har bidragit till bra diskussion under mötestillfällena. Ett flertal övningar har gjorts (bland annat kring avgränsning, planeringsmål, strategiska utmaningar och kritiska faktorer) för att komplettera underlagsmaterial med deltagarnas perspektiv. Mellan mötestillfällena har respektive myndighet haft möjlighet att ta fram kompletterande information. Vid möte två, tre och fyra har en extern konsult haft i uppdrag att ta minnesanteckningar.

Avgränsning

I början av arbetet gjordes en gemensam avgränsning av vad som skulle behandlas av arbetsgruppen. Begreppet säkerhet relaterar i den här arbetsgruppen inte till riskfrågor utan till försvarssäkerhet, det vill säga totalförsvaret där civilt och militärt försvar ingår. Säkerhets- och riskfrågor som relaterar till andra tematiska grupper, till exempel sjöfart och energi, behandlas inom respektive grupp.

Fokus för arbetsgruppen för försvar och säkerhet har varit:

- Utrymme för övning / utbildning
- Utrymme vid skarpt läge
- Signalspaning / övervakning
- Regelverk – fred / konflikt
- Incidentberedskap och övrig skarp verksamhet
- Handlingsfrihet – trots annan utpekad användning
- Tekniska system
- Riksintressens funktion
- Civilt försvar - transporter

Resultat

Kompletteringar till Havsplanering – Nuläge 2014

Som komplettering till den befintliga nulägesanalysen har gruppen pekat på att arbete med civilt försvar för närvarande återupptas, samt att det försvarspolitiska läget under de senare åren har förändrats.

Enligt regeringens beslut 2015-12-10, ”Uppdrag till Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap avseende totalförvarsplanering” och ”Planeringsanvisningar för det civila försvaret” ska myndigheter enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap återuppta planeringen för sin beredskap inom ramen för det civila försvaret. Det kan således bli aktuellt att beakta även andra myndigheters (utöver MSB och Försvarsmakten) planering för civilt försvar inom havsplaneringen, exempelvis Trafikverket. Regeringen har fastslagit att målet för det civila försvaret ska vara att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Inledningsvis (för myndigheterna som berörs) bör uppgiften att planera stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap prioriteras.

Rumsligt anspråk, med potentiell betydelse för havsplaneringen, som kan identifieras från regeringens beslut är främst kopplade till sjöfart. Bland annat kan det konstateras att Sveriges hamnar fortsatt kommer vara viktiga noder. Den första redovisningen av ”Planeringsanvisningar för det civila försvaret” sker 10 juni 2016. Det kan således dröja ett tag innan myndigheterna har möjlighet att bidra till havsplaneringen med de aspekter som rör civilt försvar i avseendena att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och att värna civilbefolkningen. Den 15 september redovisar Försvarsmakten och MSB läget om behov av stöd vid höjd beredskap.

Den nuvarande dynamiken i Europa kan öka riskerna för konflikter på den civila skalan där särskilt gränsövervakning och skydd av transporter kan vara områden där verksamheten intensifieras. En trygg försörjning av landet, med avseende på resurser som mat och bränsle, är viktiga aspekter att beakta.

Målsättningar relaterade till temat

Samhällsmål / sektormål

I marinens utvecklingsplan uttrycks Försvarsmaktens sektormål som lyder: *Ett starkare försvar – möter varje hot, klarar varje utmaning.* Vidare står även marinens sektormål beskrivet:

Marinchefen förväntar sig att samtliga marina fartyg och förband, från sjöman och soldat till högste chef, ständigt med de medel som för tillfället finns till buds ska vara beredda att nu, idag, om order ges, gå ut och lösa ställd uppgift till sjöss, i skärgård och på land över hela konfliktskalan. Detta ingriper väpnad strid mot en kvalificerad motståndare, enskilt eller tillsammans med andra.

Tillgänglighet och närvaro är det unika marina bidraget till försvaret av Sverige.

Försvarsmaktens marina sektor bedriver signalspaning och övervakning. Båda delarna har en teknisk funktion men övervakning är även fysisk. Till skillnad från armén så bedrivs den marina verksamheten ständigt skarpt på grund av övervakning. Det betyder att det som gäller i kris/krig även gäller i andra tider.

Planeringsmål

Gruppen har i sina diskussioner utgått från de förslag till planeringsmål som Havs- och vattenmyndigheten tidigare har kommunicerat i dokumentet *Förslag till inriktning för havsplanering med avgränsning av miljöbedömningen*. Enligt detta dokument beskrivs planeringsmålet för försvar och säkerhet på följande sätt:

Totalförsvarets militära del ges förutsättningar för att bedriva sin verksamhet, bland annat genomföra militära övningar under olika förhållanden och bedriva signalspaning.

Havsplanerna ska även ta hänsyn till behovet av strategisk försörjning av Sverige vid trängt läge inklusive säkerställande av transporters handlingsfrihet under krisberedskap.

Arbetsgruppen anser att målformuleringen bör justeras för att även inkludera totalförsvarets civila verksamhet.

Kritiska faktorer för att nå planeringsmålen

Det är av stor vikt att havsplanerna lämnar utrymme för att försvarsverksamhet ska kunna bedrivas. Det kan ske genom att hänsyn tas till konkreta och utpekade riksintressen och att Försvarsmaktens sjöövningsområden respekteras. Restriktivitet bör råda vid utpekande av områden lämpliga för fasta anläggningar i havet, bl.a. vid strategiska platser som trånga passager och alternativa farleder, men även för att garantera störningsfri signalspaning. Det är viktigt att havsplanerna inte pekar ut känsliga försvarspunkter och svaga länkar.

För att säkerställa att havsplanerna inte motverkar planeringsmålen för totalförsvaret bör Försvarsmakten och MSB delta aktivt i processen av framtagandet av havsplanerna, i tidig och löpande dialog när områdesförslag för fasta installationer tas fram.

Trender

Hur kommer framtidens försvar att se ut? Under arbetsgruppens möten har framtiden för det svenska försvarsläget diskuterats. I omvärldsanalysen *Vårt framtida hav – en rapport om framtida möjligheter och utmaningar i svensk havsplanering*, som har tagits fram av WSP för Havs- och vattenmyndighetens räkning, lyfts två trender fram:

- *Östersjön i centrum för en militär upptrappning*
- *Utveckling av obemannade farkoster och virtuella övningsområden*

Arbetsgruppens anser att trenden om utveckling av obemannade farkoster är trolig men att trenden om det geopolitiska läget är svårare att bedöma. Diskussionen om trender har främst utgått från marinens utvecklingsplan och information från Försvarsmakten.

Intresset år 2035

Behovet av att samöva förband i luft, på land och i havet ses som fortsatt stort. Sjöövningsområdena är därför fortsatt viktiga och bedöms inte kunna minskas. Antalet övningar och deras intensitet kan snarare förväntas öka.

Utvecklingen inom signalspaning går mot mobila anläggningar vilket innebär att det troligtvis inte kommer att etableras nya fasta anläggningar inom överskådlig framtid. Denna utveckling försvårar möjligheten att beskriva det rumsliga perspektivet i var Försvarsmaktens verksamhet kan störas. Anläggningarna placeras dock troligtvis främst inom lägen som Försvarsmakten kan hävda idag.

Försvarsmakten utvecklar bättre och bättre teknik, men samtidigt blir denna mer känslig för störning. Samhällets ökade teknikanvändning har lett till ökad svårighet för Försvarsmaktens tekniska utrustning att sortera brus. Verksamheten förväntas komma att störas mer av fasta anläggningar i havet i framtiden.

Intresset år 2050

Teknikutvecklingen inom försvarsverksamheten och övriga samhället ses som mycket svår att förutspå fram till 2050. De trender som tros utvecklas till år 2035 fortsätter förmodligen att stärkas.

Skillnader mellan planområdena

Havsplaneringen utgår från tre planområden - Västerhavet, Östersjön och Bottniska viken. Försvarsmakten har intressen i alla tre områden. Från riksintressekartan kan ett tydligt fokus på Östersjön, mellan Helsingborg och Stockholm, urskiljas.

Det internationella perspektivet

Försvarsmakten bedömer att samverkan mellan de nordiska länderna på den marina arenan kommer att öka, bl.a. genom samarbetet inom Nordefco men även speciellt med enskilda länder som Finland och Danmark.

Den militära multinationella övningsverksamheten till havs och i luften har under senare år ökat i omfattning. Dock är gemensamma övningsområden för internationell samverkan i Sverige desamma som annars; de följer Försvarsmaktens miljötillstånd och använder sjöövningsområden som kan avlysas. Utanför sjöövningsområdena betar sig den militära sjöfarten som annan sjötrafik.

Kompletterande underlag

Befintligt underlag som lyfts fram

➤ Riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del i havs- och kustområden

Arbetsgruppen har under arbetets gång diskuterat befintliga och kommande riksintressen kopplade till försvar och säkerhet. Försvarsmaktens riksintressen utgörs dels av riksintressen som kan redovisas öppet, dels av riksintressen som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. För alla typer av utpekade riksintresseområden blir det en prövning av riksintresset när ett annat intresse väcks (t.ex. fasta installationer). Det finns områden som Försvarsmakten kan hävda utöver riksintressena men de är sekretessbelagda. För intressen som inte kan redovisas öppet behövs tidig dialog med Försvarsmakten.

För militära riksintresseområden finns värdebeskrivningar på Försvarsmaktens hemsida. Följande riksintressekategorier är relevanta i havsplaneringsprocessen:

1. **Stoppområde för höga objekt** – Området är en typ av *influensområde* för militära flygplatser, där själva funktionen militär flygverksamhet utgör riksintresset. Inom dessa områden kan inga nya höga objekt uppföras, med hänsyn till gällande regler kring verksamhetssäkerhet och Försvarsmaktens taktiska uppträdande i luftrummet. Det inverkar på havsplaneringen genom att fasta installationer högre än 20 meter över havet inte kan tillåtas inom området.

2. **Område med utökat behov av hinderfrihet** – Området är en typ av influensområde för militära skjutfält där själva funktionen militär verksamhet i form av exempelvis målflyg och annan samövning mellan mark och luft utgör riksintresset. Inom ett sådant område kan höga objekt medföra skada på den verksamhet som Försvarsmakten bedriver. Prövning för byggnation av höga fasta installationer kan göras i enskilda fall.
3. **Influensområde lufttrum** – Skydd av all flygtrafik vid start och landning. Kategorin kommer framöver att benämnas MSA-område (minimum safety altitude). Ett sådant område utgör den yta inom vilket det finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt som kan tillkomma i området runt en flygplats. Den militära MSA-ytan är 46 kilometer, den civila MSA-ytan är 55 kilometer (för exempelvis Landvetter flygplats). Det inverkar på havsplaneringen genom att höga fasta installationer som är högre än den fastställda MSA-höjden inte kan förekomma.
4. **Väderradar med influensområde** – Inom väderradarns influensområde kan höga objekt störa. Närmast väderradarn är det förbjudet att uppföra vindkraftverk och i området runt omkring görs en prövning i enskilda fall. Möjligheten att etablera hela vindkraftparker inom dessa områden är låg. Det inverkar på havsplaneringen genom att höga objekt bör undvikas/kan komma att störa.
5. **Sjöövningsområde** – I ett sjöövningsområde bedrivs verksamhet både i havet och i luften. Här är fasta anläggningar mycket svåra att etablera utan att risk för skada på riksintresset uppstår. Det inverkar på havsplaneringen främst genom att planering av fasta installationer kan komma att påverkas, samt att temporär avlysning förekommer.
6. **Riksintresse med influensområde** – Riksintressen på marken (övnings- och skjutfält eller flygplatser) som har ett influensområde kopplat till sig i form av buller- och riskområde. På land visar influensområdet bullerutbredning men de som sträcker sig ut i vattnet illustrerar också riskområden. Det inverkar på havsplaneringen genom att planering av fasta installationer kan komma att påverkas, samt att temporär avlysning förekommer.
7. **Övrigt influensområde** – Influensområden för riksintressen som inte kan redovisas öppet. Här görs enskilda prövningar i varje fall, för såväl höga objekt som annan etablering för att bedöma om risk för konflikt uppstår. Det är endast ett fåtal sådana områden som påverkar havsplaneringen. Det inverkar på havsplaneringen genom att alla typer av fasta installationer bör undvikas.
8. **Sjöövervakningsområde** – Sjöövervakningsområden är ett eventuellt tillkommande riksintresse som främst omfattar viktiga områden för Försvarsmaktens tekniska system som inte kan redovisas helt öppet. De är stora områden som går från land. Den nya riksintressekategorin innebär inte en annan bedömning än tidigare men en öppnare redovisning. Syftet är att i högre grad kunna förvarna i vilka områden det kan finnas risk för konflikter på grund av Försvarsmaktens tekniska system. Sjöövervakningsområden inverkar på

havsplaneringen främst genom att fasta installationer som vindkraftparker bör undvikas. Eventuellt kommer inga enskilda områden bli utpekade utan hela kustbandet; frågan bereds under 2016 inom Försvarmakten.

➤ **Regelverk**

Höjd beredskap är en åtgärd som regeringen fattar för att stärka svensk försvarsförmåga. Höjd beredskap består av nivåerna *skärpt* och *högsta beredskap*. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som ska bedrivas. Detta regleras i lag 1992:1403.

Vid höjd beredskap påverkas olika regelverk och det civila försvaret kopplas in. I förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap anges vilka lagar och förordningar som träder i kraft då höjd beredskap råder. I denna förordning anges Försvarmaktens befogenheter att få underlag från andra myndigheter. Denna förordning träder i kraft 1 april 2016.

Höjd beredskap kan stärka vissa intressen utifrån försörjningsdimensionen (energi, sjöfart, fiske).

➤ **Trafikverket; Nationell plan för transportsystemet 2014-2025**

Trafikverket har av Näringsdepartementet i uppdrag att ta fram en nationell plan för transportsystemet 2014-2025. Krisberedskap, civilt försvar och sjöfart har dock inte fått stort utrymme. Planen inkluderar en handling kring sjöfart som kan användas som underlag.

➤ **Uppdrag till Försvarmakten och MSB avseende totalförsvarsplanering**

Försvarmakten och MSB ska i juni 2016 lämna förslag till en gemensam grundsyn och enighet för framtida planering av totalförsvaret. Den öppna handlingen som redovisas kan potentiellt vara användbar som planeringsunderlag för havsplanerna, beroende på detaljeringsnivå. Uppdraget pekar på att gemensamma rumsliga anspråk i havet främst är kopplat till sjöfart och transporter. Det konstateras att Sveriges hamnar fortsatt kommer att vara viktiga noder och sjötransporter behöver flexibla sätt att komma fram till hamnar. Därav är det av stor vikt att reservhamnar och alternativa farleder inte tas bort eller byggs för.

Nytt underlag som har tagits fram av arbetsgruppen

Arbetsgruppen har systematiskt gått igenom områden där det finns överlappande rumsliga intressen med försvarsintresset. Genom att dokumentera dessa områden med GIS-skikt har en karta som illustrerar områdena tagits fram, se sida 14.

Behov av nytt underlag

Det finns behov av att klargöra vad som i havsplaneringen behöver beaktas med avseende på det civila försvaret. För att nå mer klarhet över de rumsliga aspekterna av det civila försvaret ser MSB vikten av att HaV har en dialog med samverkansområdet transport (enligt förordningen om krisberedskap och höjd beredskap), där representanter från transportmyndigheterna deltar. Relevant för havet kan vara

intressen kopplade till sjöfart, som hamnar och farleder. Se även avsnitt *Kompletteringar till Havsplanering – Nuläge 2014*, sida 5.

Sektorn och andra aktiviteter/användningar

Arbetsgruppen gick under möte fyra igenom befintliga områden i havet med riksintresseanspråk för det militära försvaret. De kategoriserades utifrån tre parametrar: *möjlig samexistens*, *konkurrerande intressen* samt områden med *intressekonflikter*. Dessa kategorier kan förstås som:

- Samexistens beskriver ett tillstånd då olika intressen kan existera tillsammans. I vissa situationer finns det även synergieffekter.
- Områden med konkurrerande intressen är områden där samexistens kan åstadkommas mellan olika intressen under vissa villkor. Avvägning krävs.
- Intressekonflikter beskriver situationer där olika intressen står i motsats till varandra och där samexistens inte är möjlig. Avvägning krävs.

Samexistens

Fiske

I de flesta fall och situationer kan försvarsintresset och fiskeverksamhet samexistera. När sjöövningsområden avlyses förhindras fiskeverksamhet men det är under en kortare tidperiod och kommuniceras i god tid, varför intressena bedöms kunna samexistera.

Naturvård

Naturvårdsområden kan samexistera med försvarets intressen, beroende på vad som utgör områdets naturvärden och hur försvarsverksamheten bedrivs.

Energi - kablar

Det bedöms vara samexistens mellan försvarsintresset och befintliga kablar. Dock behöver dialog föras med Försvarmakten angående etablering av nya kablar, t.ex. ifall ett energiutvinningsområde föreslås utanför ett sjöövningsområde.

Sjöfart

Liknande som med fiske så sker vid behov avlysning inom sjöövningsområden. En väsentlig del av försvarsintresset kopplat till transporter är att farleder för sjöfart inte byggs igen. En av marinens huvuduppgifter i kris och krig är att hålla farleder fria för att säkra försörjningen av landet.

Friluftsliv och turism

Det finns viss problematik men det är närmare land och inte inom det statliga havsplaneringsområdet. I stort råder samexistens med försvarsintresset.

Konkurrerande intressen

Naturvård

Vid utpekande av nya områdesskydd måste det undersökas om intressena kommer i konflikt med varandra.

Kulturmiljö

Mer underlag behövs för att veta om det är konkurrens mellan försvarsintresset och kulturmiljövården. Kulturmiljöintresset kan till exempel utgöras av stenåldersbosättningar p.g.a. landssänkning och fornlämningar i form av vrak.

Intressekonflikter

För försvarsintresset är energiutvinning den främsta identifierade intressekonflikten att hantera i havsplaneringen.

Energi

Försvarsmakten ser fasta installationer som en tydlig intressekonflikt eftersom de riskerar att i stor utsträckning störa tekniska system som används för signalspaning och underrättelseinhämtning även i fredstid. I planeringen bör det förutsättas att fasta anläggningar kommer i konflikt med försvarsintresset, i synnerhet vindkraft/vågkraft. HaV bör ha en tidig dialog med Försvarsmakten och MSB när nya områden för energiutvinning planeras. Enligt Försvarsmakten finns det områden där vindkraft omöjligt kan etableras.

Förslag på generella lösningar

Ett antal lösningar har diskuterats i arbetsgruppen vad gäller försvarsintressets relation till övriga intressen.

Försvarsmaktens riksintressen ses som starka och bör inte bortförhandlas. De har stor betydelse för samhället långsiktigt och har därav en starkare ställning än andra riksintresseanspråk enligt miljöbalken 3:10 §. Vid intressekonflikt bör den konkurrerande verksamheten ha möjlighet att anpassa sig så att båda intressena kan samexistera. För att kunna göra bra avvägningar kan en differentiering behöva göras mellan faktiska och potentiella värden.

För nya områden för fasta anläggningar, såsom vindbruk, bör områden som inte konkurrerar med försvarsintresset väljas.

För att hantera intressekonflikter kan lösningar genom 3D/4D-planering eftersträvas. Det vill säga undersökning av om konflikten finns i samma dimension (över-på-under ytan) och i samma tidperiod. Temporär avgränsning av aktiviteter kan vara en lösning i vissa områden och den möjligheten bör undersökas under planeringen.

Tidig trepartsdialog mellan HaV, Försvarsmakten och övriga intressenter bör hållas där det finns risk för konflikt. Framöver finns även möjlighet att befintliga intressekonflikter kan lösas med ny teknik.

Övrigt att uppmärksamma

Farleder – En viktig fråga att uppmärksamma är att hålla farleder fria. Det är Sjöfartsverket och Trafikverket som ansvarar för farleder. Det finns idag alternativa farleder till de kända huvudfarlederna och de som är av försvarsintresse omfattas av sekretess. Det är viktigt att de alternativa farlederna inte byggs för med fasta installationer som energianläggningar. Eventuellt kan anläggningar för vattenbruk vara flyttbara i en krissituation.

Icke-linjär krigföring – Gränsen för vad som är krig är inte lika tydlig idag som den tidigare varit. Detta medför att "security" och "defence" hänger ihop i högre grad än förr, likaså det civila och det militära.

Rekommendationer för planeringsarbetet

Säkerhetsaspekten går in i många intresseområden och därav krävs en tvärsektoriell diskussion om säkerhet under planeringsarbetet. Bland annat hänger det civila försvaret och sjöfart samman och möjligheten till fungerande sjöfart är en viktig aspekt i havsplaneringen utifrån försvarsperspektivet.

Eftersom fasta installationer för energiutvinning påverkar försvarsverksamheten i så hög utsträckning, behövs en restriktiv hållning i havsplaneringen då områden för fasta anläggningar i havet pekas ut.

Flera av totalförsvarets intressen är sekretessbelagda och därför är det viktigt med en tydlighet kring vad som kan och vad som inte kan redovisas öppet. För att hantera sekretessbelagd information och även potentiella intressekonflikter (t.ex. med nya fasta installationer) är det centralt med tidig och kontinuerlig dialog med Försvarsmakten och MSB.

- Kategorityp av händelse
A=Befintligt
B=Anspråk
C=Annat
- Sektor som skapar händelsen
- Beskrivning och ev. lösning

1. Sjöövningsområde Skagerrak, A, Natura2000 Bratten, Yrkesfiske
Överlapp trålfiske, potentiell konflikt med naturvård. Bör utredas hur området nyttjas.

2. Sjöövningsområde Skagerrak B, Energi
Vågfart inom området vid Smögen. Eventuell utökning i framtiden kan vara problematisk.

3. Sjöövningsområde Skagerrak, B, Naturvård
Planerat områdeskydd
Bör utredas om det är risk för konflikt.

4. Sjöövningsområde Skagerrak B, Energi
Område för testbåddar.
Större område kan vara aktuellt, Bör utredas vidare.

5. Sjöövningsområde Skagerrak A, Yrkesfiske
Samexistens.

6. Brofjorden B, Energi
Eventuellt framtida fasta anläggningar, ex testbåddar, får inte äventyra tillgängligheten till Brofjorden

7. Sjöövningsområde Skagerrak A, Sjöfart
Samexistens

8. Sjöövningsområde Skagerrak B, Telekomkabel
Bör utredas

9. Sjöövningsområde Göteborg A, Yrkesfiske, kablar, sjöfart
Samexistens

10. Skottarevet A, Vindkraftsområde
Tillstånd finns

11. Middelgrund A, Vindkraftsområde
Tillstånd finns

12. Falkenberg B, Vindkraftsområde
Kommunal energiplanering

13. Middelgrund till fastland A, Energi, kabelkorridor
Lokalisering av kabel?

14. Malmö B, Energi
Kommunal energiplanering
Överlappar med Flintrännen, viktig passage genom Öresund

15. Kriegers flak A, Vindkraftsområde
Tillstånd finns redan

16. Ystad - Trelleborg B, Vindkraftsområde
Bör utredas

17. Öster om Ystad A, Yrkesfiske
Samexistens

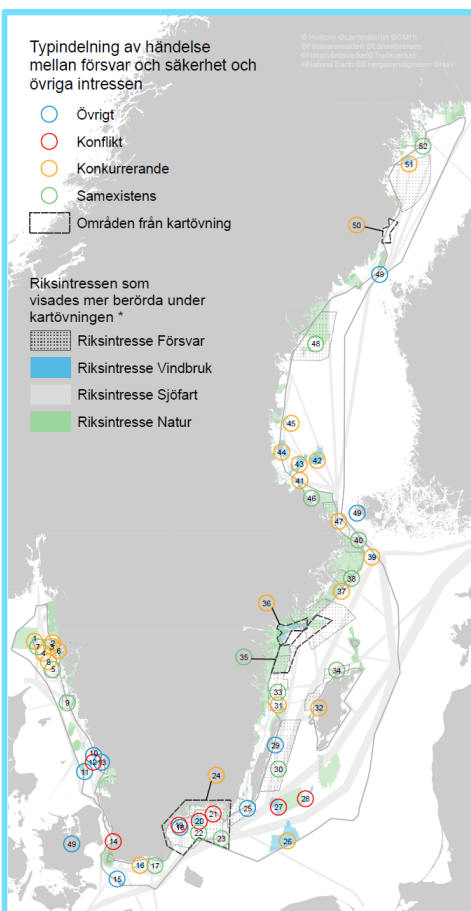
18. Taggen A, Vindkraftsområde
Tillstånd finns

Typindelning av händelse mellan försvar och säkerhet och övriga intressen

- Övrigt
- Konflikt
- Konkurrerande
- Samexistens
- Områden från kartövning

Riksintrussen som visades mer berörda under kartövningen *

- Riksintrasse Försvar
- Riksintrasse Vindbruk
- Riksintrasse Sjöfart
- Riksintrasse Natur

Tematisk grupp

* FÖRSVAR

Resultat av kartövning tematisk grupp försvar och säkerhet, för havsplaneringen mars 2016

19. Taggen B, Vindkraftsområde
Kommunal energiplanering inom sjöövningsområde, utanför givet tillståndsområde (pkt. 18)

20. Blekinge Offshore B, Vindkraftsområde
Ansökan bereds av regeringen. Flera olika försvarsintressen

21. Karlskrona B, Vindkraftsområde
Kommunal energiplanering inom sjöövningsområde.

22. Hanöbukten A, Yrkesfiske
Samexistens

23. Hanöbukten A, Sjöfart
Samexistens
Avlysning sker vid behov

24. Hanöbukten B, Kulturmiljö
Eventuellt kommande riksintrasse
Bör utredas

25. Kabelkorridor Södra Midsjöbanken B, Energi
Samråd med Försvarsmakten vid lokalisering av kabeln

26. Södra Midsjöbanken B, Energi
Ansökan (vindkraftspark) bereds av regeringen.

27. Norra Midsjöbanken, västra B, Energi
Riksintrasse Vindbruk

28. Norra Midsjöbanken, östra B, Energi
Riksintrasse Vindbruk

29. Kårehamn A, Energi
Befintlig vindkraftspark

52. Marakallen

A, Natura2000

Samexistens

51. Klocktårnan B, Energi
RI Vindbruk och kommunal energiplanering
Bör utredas

50. Ratan, Robertsfors

B, Energi

Kommunal energiplanering, flera områden

Bör utredas

49. Norra och Södra Kvarken

samt Öresund

Strategiskt viktiga passager, framkomlighet viktigt

48. Höga kusten

A, Energi (kablar) Naturvård

Samexistens

47. Utanför Hargshamn

B, Telekomkablar

Bör utredas

46. Inlopp till Forsmark

B, Energi

Ökad sjötrafik pga slutförvar kärnavfall

Samexistens

45. Greta klackar

B, Energi

RI Vindbruk, bör utredas

44. Storgundet

A, Energi, tillstånd inom del av området

B, RI Vindbruk, kommunal energiplanering

Bör utredas

43. Finngrund

B, Energi

RI Vindbruk, bör utredas

42. Finngrund

B, Energi

RI Vindbruk, bör utredas

41. Campsgrund

B, Energi

RI Vindbruk, bör utredas

40. Ålands hav

A, Sjöfart

Trafiksepareringsområde

Samexistens

39. Svenska Björn

B, Energi

RI Vindbruk, bör utredas

38. Utanför Stockholm övningsområde

A, Friluftsliv och Turism

Samexistens

37. Almagrundet

B, Energi

RI Vindbruk

36. Utanför Oxelösund

B, Energi

RI Vindbruk och kommunala vindkraftsområden. Bör utredas

35. Östergötland

A, Friluftsliv och Turism

Samexistens

34. Gotland - norra

A, Sjöfart inom sjöövningsområdet

Samexistens

33. Västerhav övningsområde

A, Yrkesfiske

Samexistens

32. Gotland

B, Avsaltningsanläggningar

Bör utredas

31. Simpevarp övningsområde

B, Energi

Flera kablar till Gotland

30. Öland - öster

A, Yrkesfiske

Samexistens

* Fler riksintrassen, kommunala intressen och annan data användes vid kartövningen än de som redovisas på kartan. Bl.a. skikt för kablar, ÖP-energiplanering, AIS, kultur, natur, och friluftsliv, m.fl.

Deltagande myndigheter i övningen: Länsstyrelserna, Försvarsmakten, MSB, Havs- och Vattenmyndigheten

Karta

Resultat från kartövningen som genomfördes av arbetsgruppen: områden med intressekonflikter, konkurrerande intressen respektive samexistens, samt kommentarer. Kartan finns att laddas ner i full storlek från www.havochvatten.se